

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Кафедра українознавства

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни «ІСТОРІЯ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ»**

Рівень вищої освіти _____бакалавр_____

Галузь знань ____05. Гуманітарні науки_____ (шифр і назва)

Спеціальність 033 Філософія _____ (шифр і назва)

Освітня програма 052_Політологія_____ (шифр і назва)

Спеціалізація _____ (шифр і назва)

вид дисципліни __обов'язкова_____ (обов'язкова / за вибором)

факультет _____філософський_____

Укладач: канд.філос.н., доцент Михайло Чугуєнко

1. Навчальний контент:

1.1 Лекційні матеріали

Лекція 1. Вступ до історії Слобідської України.

Необхідність вивчення історії Слобідської України на сучасному етапі. Предмет історії України. Географічні та історичні межі.

Основні джерела з історії Слобідської України. Історіографія історії Слобідської України. Головні завдання курсу.

Література

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В.М.Шейко, Л.Г.Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

Лекція 2. Територія Слобідської України від первісних до ранньоможерних часів.

Археологічні культури та пам'ятки.

Стародавні кочові культури на теренах Слобідської України.

Землі Слобожанщини у добу Середньовіччя. Кочові культури та народи на теренах Слобожанщину. Половецький Дешт-і-Кіпчак.

Література

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В.М.Шейко, Л.Г.Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

Лекція 3. Ранньомодерна Слобідська Україна в другій половині XVI - кінець XVIII ст.

Передумови колонізації «Дикого поля»

Українська ранньомодерна революція та її наслідки для Слобожанщини. Перші козацькі поселення. Стосунки з московською адміністрацією. Автономія слобідських полків. Особливості козацького саморядування.

Ліквідація царизмом української автономії: причини, етапи, наслідки.

Занепад традиційних форм української культури наприкінці XVIII ст. Провінціоналізація культурного життя.

Література.

1. Історія Слобідської України. Харків, 2019

2. Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

3. Слобідська Україна.и. Формування українсько-російського кордону. Київ, 2017

4. Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В.М.Шейко, Л.Г.Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

Лекція 4. Слобідська Україна під владою династичних імперій

(кінець XVIII-початок XX ст.)

Українське етнонаціональне відродження: історичний контекст, передумови, етапи розвитку, історичне значення.

Заснування Харківського університету. Роль та місце університету у науковому, культурно-освітньому та націєтворчому житті регіону та України в цілому. Особливості українського романтизму та його вплив на формування української національної ідеї.

Імперська модернізація Слобідської України. Слобідська Україна у революції 1905-07 рр.

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В.М.Шейко, Л.Г.Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків, 2012

Лекція 5. Слобідська Україна в добу становлення імпер-тоталітарної системи (1917-1940-і).

Українська революція 1917- 1921 років на теренах Слобожанщини.

Перемога біловиків та її наслідки для регіону. «Перша столиця».

Політика та культура доби «воєнного комунізму». «Червоний терор».

Слобідська Україна у 1920-х рр. «Нова економічна політика» більшовиків. Національна політика більшовиків і етнічні процеси в Україні: «русифікація» і «українізація» партійно-державного життя. Український націонал-більшовизм як спроба «коренізації» комуністичної ідеології Церковна політика більшовиків. «Політичний бандитизм» в українському селі.

Слобожанщина у часи тоталітарної модернізації в УРСР у 1930-х рр.: передумови, форми, ціна.

Формування та функціонування компартійно-державної номенклатури УСРР в 1920-30-ті рр. Колективізація: причини, етапи, наслідки. Дискусія довкола причин та наслідків голодомору 1932 – 1933 рр.

Масові репресії у Слобідській Україні у 1930-. I рр.

Слобідська Україна у Другій світовій та війні. Етнополітика радянського та нацистського режимів в Україні: схожість та відмінність. Рух Опору в Другій світовій війні.

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В.М.Шейко, Л.Г.Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків, 2012

Лекція 6. Слобідська Україна у добу занепаду імпер-тоталітарної системи (1950-1980-і).

Слобідська Україна у другій половині 1940-на початку 1950-х рр. “Друге дихання” радянського тоталітаризму. Посилення русифікації.

Політична «відлига» в УРСР. Покоління шестидесятників та їхня роль у національно-культурному відродженні України.

Слобідська Україна в добу «розвиненого соціалізму» та «перебудови».

Життя й побут слобожан у 1960-1980-ті.

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В.М.Шейко, Л.Г.Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

Українське козацтво. Режим доступу: <http://www.cossackdom.com/>

Лекція 7. Слобідська Україна у пост-імперську добу.

Політичні та економічні виклики для Слобожанщини з проголошенням незалежності України.

Соціально-економічний розвиток: напрями, чинники, проблеми, перспективи. Екологічні проблеми сучасної Слобідської України.

Становлення громадянського суспільства в регіоні. Реформи і революції у пост «Помаранчева революція». Євромайдан і «Революція Гідності».

Провідні тенденції культурного розвитку Слобідської України. Еволюція структур повсякденності й ментальності населення пост-імперської Слобожанщини.

«Гібридна агресія» РФ. Особливості прифронтового регіону. Повномасштабне вторгнення Росії та внесок Слобожанщини у деокупацію українських земель. На порозі майбутнього відновлення.

Підсумки курсу. Історичний досвід Слобідської України.

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

2. Матеріали до семінарських занять з «Історії України».

Семінар 1: Етнічна складова Слобідської України

1. Етнічні групи та їх вплив на розвиток регіону.

2. Етнічні взаємини у регіоні. Історична динаміка.

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В.М.Шейко, Л.Г.Тишевська. 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

Семінар 2: Освоєння і колонізація Слобідської України

1. Роль козаків у заселенні та обороні регіону
2. Козацькі станиці та їх розвиток

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В.М.Шейко, Л.Г.Тишевська. 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

Семінар 3: Політична історія Слобідської України XVII-XVIII ст.

1. Вплив Російської та Речі Посполитої на регіон.
2. Утворення слобідського козацтва.
3. Слобідська Україна під владою російського самодержавства.

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

Семінар 4: Культурна історія Слобідської України

1. Літературний та художній розвиток регіону
2. Фольклор і традиції Слобідської України.
3. Григорій Савич Сковорода: біографія та філософія

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В.М.Шейко, Л.Г.Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

Семінар 5: Господарський розвиток та промисловість

1. Сільське господарство і розвиток сільських громад
2. Промисловість та розвиток міст

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В. М.Шейко, Л. Г. Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

Семінар 6: Подальший розвиток та сучасність Слобідської України

1. Історія регіону в ХХ та на початку ХХІ століття
2. Важливі події, особистості та тенденції

Література.

Історія Слобідської України. Харків, 2019

Історія Слобідської України: Хрестоматія. Харків, 2016

Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В. М.Шейко, Л. Г. Тишевська. – 2-ге вид., випр. і допов. Харків , 2012

інар 1-6: Дискусії, аналіз текстів, вивчення джерел і робота з історичними документами, обговорення та підсумкові презентації студентів.

САМОСТІЙНА РОБОТА З КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Самостійне завдання № 1

Написати відшук на лекцію з історії Слобожанщини.

Зразок оформлення титульного аркуша.

Відгук

на лекцію Володимира Маслійчука

з теми «Кордони Слобожанщини»

студента групи

факультету

прізвище ім'я.

Питання для розробки.

1. Наскільки актуальна тема лекції?
2. Які провідні тези лекції?
3. Який підхід застосовує?
4. Що нового дізнались з лекції В. Маслійчука?

5. Які виникли думки по прочитанню?

Матеріал.

Кордони Слобожанщини. Лекція Володимира Маслійчука. Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=2BU0IZDDLsS>

Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післятестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни Завдання семестрових екзаменів

Питання до заліку з курсу Історія Слобідської України.

1. Слобідська Україна серед історичних регіонів країни.
2. Історичні та етнографічні студії Слобідської України у XIX – початок XXI ст.
3. Землі і населення Слобожанщини у стародавні часи та добу середньовіччя.
4. Слобідський край в XVI – XVII ст. та його військово-стратегічне значення
5. Передумови та етапи масового заселення краю у другій половині XVII ст.
6. Суспільно-політичний лад та територіально-адміністративний устрій Слобідського краю (др. п. XVII – XVIII ст.).
7. Соціально-економічний розвиток Слобідської України XVII – XVIII ст.
8. Народні легенди про заснування Харкова.
9. Соціально-економічний розвиток Слобідської України. Сільське господарство та торгівля (кінець XVIII – початок XX ст.).
10. Виникнення Харківського університету.
11. Заснування та становлення Харківського університету (перша половина XIX ст.).
12. Харківський університет та його роль в розвитку Слобідської України XIX – початку XX ст.
13. Земська реформа та діяльність земств Харківської губернії.
14. Досвід самоврядування у пореформений період. Діяльність Харківської міської думи:
15. Промислова динаміка Харкова та регіону в другій половині XIX – на початку XX ст.
16. Демографічний портрет населення Харківської губернії (за переписом 1897 р.).
17. Формування системи вищих навчальних закладів Харкова (кінець XIX – початок XX ст.).
18. Роль преси та журналістики в суспільно-політичному житті Харкова та губернії (друга половина XIX - початок XX ст.).
19. Політичне життя Харкова та губернії 1905-1914 рр. «Харківська революція» 1905 р.
20. Полтавсько-харківське селянське повстання 1902 р. на території Харківської губернії.
21. Харківська міська дума і III Універсал Української Центральної Ради: резолюції політичних партій. 22. Проголошення Радянської влади в Харкові і губернії (листопад 1917 – квітень 1918 р.).

23. Харків і Харківщина у часи громадянської війни 1918-1920 рр.
24. Територіально-адміністративні реформи в краї в 1920-1930-ті рр.: причини, суть, наслідки. Як і чому Харків став і перестав бути столицею Радянської України?
25. Розвиток промисловості Харківщини у добу НЕПу та тоталітарної модернізації.
26. Основні тенденції розвитку сільського господарства в 1920-1930-ті рр. Колективізація селянських господарств.
27. Голодомор 1932-1933 рр. на Харківщині: причини та наслідки
28. Суспільні настрої в Слобожанських селян у період форсованої колективізації.
29. Харків у контексті урбанізаційних процесів 1920-1930-ті рр.
30. Харків і Харківщина в роки Другої світової війни. Нацистська окупація. Масовий терор.
31. Соціально-економічне та політичне життя Харківщини 1945-1991 рр.
32. Суспільно-політичне життя у Харкові та регіоні (1985 – 1991 рр.).
33. Головні політичні сили у Харкові та регіоні (1990-ті роки – початок XXI ст.).
34. Цикли економічного розвитку Харківщині в 1990-ті – 2000-ні рр.
35. Структури повсякденності населення Харкова та Харківщини у 1990-ті – 2000-ні рр..
36. Децентралізація та розвиток місцевого самоврядування та перші вибори в об'єднаних громадах (2015 р.).
37. Трансформації історичної пам'яті та політики пам'яті в регіоні (друга половина XX – початок XXI ст.). Декомунізація символічного простору Харкова та регіону.
38. Революція Гідності та Харківський Євромайдан.
39. «Гібридна війна» та підривна діяльність РФ проти України у Харківській області.
40. Харків та Харківщина під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Військові злочини окупантів на території області. Опір окупації і колаборація.
41. Перспективи майбутньої відбудови Харкова та регіону.
42. Провідні тенденції духовного та культурного життя сучасної Слобожанщини у 2020-і.

Зразок білету залікового завдання.

1. Суспільно-політичний лад та територіально-адміністративний устрій Слобідського краю (др. п. XVII – XVIII ст.). 13 балів.
2. Політичне життя Харкова та губернії 1905-1914 рр. «Харківська революція» 1905 р. 13 балів.
3. Цикли економічного життя на Харківщині в 1990-ті – 2000-ні рр. Структури повсякденності населення. 14 балів.